

A Kúria

mint felülvizsgálati bíróság

részitélete

Az ügy száma: Pfv.II.20.178/2021/4.

A tanács tagjai: Dr. Hajdu Edit a tanács elnöke

Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna előadó bíró

Nyíróné dr. Kiss Ildikó bíró

A felperes: felperes (felperes címe)

A felperes jogi képviselője:

Fazekas Ügyvédi Iroda (fél címe1 ügyintéző: dr. Berziné dr. Fazekas Olga ügyvéd)

Az alperesek: I. rendű alperes neve (I. rendű alperes címe) I. rendű

II. rendű alperes (II. rendű alperes címe) II. rendű

III. rendű alperes neve (III. rendű alperes címe) III. rendű

Az alperesek képviselője:

Dr. Benedek János ügyvéd (fél címe2) I. rendű alperes képviselőjében

Dr. Újvárosi-Roma Csilla jogtanácsos II. rendű alperes képviselőjében

Dr. Lukácsy Beáta jogtanácsos III. rendű alperes képviselőjében

A per tárgya: Házastársi közös vagyon megosztása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

Felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Budapest Környéki Törvényszék 7.Pf.20.421/2020/9.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Váci Járásbíróság 9.P.20.373/2019/29.

Rendelkező rész

A Kúria a másodfokú részítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperes részére 50.000 (ötvenezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak felhívásra 70.000 (hetvenezer) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

A részítélet ellen nincs helye felülvizsgálatnak.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes és az I. rendű alperes (továbbiakban: felek) házastársak voltak. Házassági életközösségük időtartama alatt vásárolták meg az Ő., belterület 752/6, valamint az Ő., belterület helyrajzi szám1 alatti ingatlanokat (továbbiakban: perbeli ingatlanok). Az ingatlan-nyilvántartásba a házastársak egymás között egyenlő arányú közös tulajdonát adásvétel jogcímén bejegyezték. A helyrajzi szám1ú ingatlanon 4.900.000 forint erejéig a II. rendű alperes javára jelzálogjogot, a III. rendű alperes javára vezetékJogot tüntettek fel. A felek

házasságát a Váci Járásbíróság 2016. április 25. napján jogerőre emelkedett ítéletével felbontotta (4.P.20.145/2016/3.).

[2] A felek a bontóperben „vagyonmegosztás közös megegyezéssel” megnevezésű megállapodást csatoltak. A dátum nélküli okiratban a felperes és az I. rendű alperes kölcsönösen kijelentették, hogy a két ingatlan egyenlő arányú közös tulajdonuk. A közös tulajdon megszüntetési módjaként az I. rendű alperes 1/2 tulajdoni hányadainak összességében 10.000.000 forint megváltási ár megfizetésével a felperes magához váltásában állapodtak meg. A megállapodás kiterjedt a felek házastársi közös tartozására is, az ingatlant terhelő jelzálogjoggal kapcsolatban „az (I. rendű) alperesnek semminemű fizetési kötelezettsége nem lesz (visszamenőleg sem), mint pl. banki hitel, közüzemi számlák, illetékek stb., minden ilyen költség kizárólag a felperest terheli” (4.P.20.145/2016/3/1.).

[3] Az eljárás során a tárgyaláson a felperes a megváltási árat részletezte: a /6 helyrajzi számú telekingatlan 1/2 tulajdoni hányadért 3.000.000 forintot, míg a /7 helyrajzi szám alatt felvett ingatlan ugyancsak 1/2 tulajdoni hányadért 7.000.000 forintot fizet. A teljesítést legkésőbb 2018. december 31. napjáig vállalta.

[4] A perbeli egyezségben (szerződésben) a felek – többek között – az ingatlanokon fennálló közös tulajdont a megállapodásban foglaltakkal egyező módon megszüntették. A felperes az I. rendű alperest illető 1/2 tulajdoni hányadokat magához váltotta: a telekingatlanra 3.000.000 forint, a házas ingatlanra 7.000.000 forint megfizetését vállalta. Az összesen 10.000.000 forint megváltási ár teljesítésének végleges határideje 2018. december 31. (4.P.20.145/2016/3. jegyzőkönyv). A bíróság a peres felek egyezségét végzésével jóváhagyta, majd a házasságot felbontotta.

A kereseti kérelem és az alperesek ellenkérelmei

[5] A felperes a kiterjesztett keresetében a perbeli szerződés érvénytelenségének megállapítását, majd a házastársi közös vagyon ingatlanokkal együttes megosztását kérte.

[6] A szerződés érvénytelenségét a 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) érvénytelenségi jogcímei közül elsődlegesen a jóerkölcsbe ütközésre alapította [Ptk. 6:96. §]. Az ingatlanok megszerzéséhez (a vételár kifizetéséhez) a különvagyonát is felhasználta, az egyenlő arányú tulajdonjog már a bejegyzéskor sem felelt meg a valós tulajdoni helyzetnek. A felperes levezette, hogy a házingatlanból az ingatlan-nyilvántartásban rögzítettekkel szemben őt 185/205, az I. rendű alperest 20/205 tulajdoni hányadban illet meg. A közös tulajdon megszüntetése tehát az 1/2 tulajdoni hányadokra alapítva méltánytalan és igazságtalan eredményre vezet, az I. rendű alperes olyan többlethez jut, ami nem illeti meg. A szerződés jóerkölcsbe ütközése a megosztás feltűnő és kirívó aránytalanságára vezethető vissza. A különvagyonra figyelmen kívül maradt, kizárólag adósságokat kell teljesítenie, ezzel szemben az I. rendű alperes a tartozások megfizetése alól mentesül, és megváltási árat is kap. Az életközösség megszűnése óta a II. rendű alperes felé fennálló közös tartozásukat egyedül teljesíti, a szerződésben ez sem került a javára elszámolásra. Ugyancsak kimaradt a NAV felé fennálló közös tartozásuk, továbbá az I. rendű alperes kiskorú gyermekére fordítottak

kompenzálása. Mindezek a tények pedig az ítélkezési gyakorlat alapján a szerződés súlyosan egyoldalú volta (feltűnő aránytalansága) miatt a jóerkölcsbe ütközés megállapítását megalapozza.

[7] A jóerkölcsbe ütközés mellett a szerződés – a fentebb kifejtettek miatt – a házastársi közös vagyon megosztására vonatkozó anyagi jogi jogszabályokba is ütközik.

[8] A semmisségre alapított érvénytelenségi okok mellett a felperes a szerződés megkötésekor fennállt tévedésére is hivatkozott.

[9] A szerződés érvénytelenségének megállapítását követően kérte a teljes házastársi közös vagyon megosztását: az ingatlanokból őket illető tényleges tulajdonjog megállapítása és a közös tulajdon megszüntetése mellett az ingóvagyon, valamint a közös vagyoni passzívum (tartozások) együttes elszámolását. A felperes csatolta a fenti elszámolás alapjául szolgáló vagyonmérleget.

[10] Az I. rendű alperes a perbeli szerződés érvénytelensége megállapítása iránt előterjesztett kereset elutasítását kérte. Elsődlegesen rámutatott arra, hogy a felperes a megtámadási határidőből kicsúszott, másodlagosan cáfolta a tévedésre alapított megtámadási jogcímet, mivel a bírósági tárgyaláson létrejött szerződés tartalma egyértelmű volt.

[11] A szerződés semmisségével kapcsolatban kifejtette, hogy az alperes a jogcímeket összemossa: a jóerkölcsbe ütközés és a feltűnő értékaránytalanság két önálló jogi kategória. A felperes lényegében arra hivatkozik, hogy különvagyona elszámolása helyett a megosztás eredményeként csak adósságot fizethet, azaz olyan szinten ki lett semmizve, hogy az a jóerkölcsbe is ütközik. Ezzel szemben a megváltási árakban megegyeztek, a szerződés tartalmát kölcsönös kompromisszum alapján állapították meg. Nincs tehát olyan körülmény, ami miatt a létrejött szerződés a jóerkölcsbe vagy jogszabályba ütközne.

[12] A II. és III. rendű alperes nyilatkozatot nem tett.

Az első- és másodfokú részítélet

[13] Az elsőfokú bíróság részítéletével a felperesnek a perbeli szerződés érvénytelensége megállapítására irányuló keresetét elutasította.

[14] Az elsőfokú bíróság elsődlegesen a semmisségre alapított jogcímeket vizsgálta.

[15] Semmis az a szerződés, amely nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik (Ptk. 6:96. §). Az ítélkezési gyakorlat a jóerkölcsbe ütköző szerződés értelmezésének tartalmi kereteit kialakította: egy szerződés a tartalmára, a joghatásaira, illetve a felek által elérni kívánt közös célra figyelemmel minősíthető nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközőnek (BH 2001.473.). A

jóerkölcs fogalma a társadalom általános értékítéletét, a magán autonómiának a társadalmi közmegegyezés által meghatározott korlátait, az általánosan elvárható magatartás zsinórmértékét fejezi ki, és általánosan elfogadott erkölcsi normákra utal.

[16] A felperes a szerződés jóerkölcsbe ütközését a megosztás feltűnő aránytalanságára alapította. A bontóperben létrejött szerződésből azonban a közös ingatlanvagyon súlyosan egyoldalú megosztása nem állapítható meg. Önmagában az, hogy a felek a II. rendű alperes, valamint a NAV felé fennálló tartozást nem számolták el, az I. rendű alperes indokolatlan előnyét automatikusan nem jelenti, hiszen a felperes az igényét a közös vagyon megosztása iránti jelen folyamatban levő perben érvényesíteni tudja.

[17] Ugyancsak alaptalan a jogszabályba ütközésére alapított semmisségi jogcím. A felperes nem pontosította, hogy a szerződés konkrétan melyik anyagi jogi jogszabályba ütközik, ezáltal az nem értelmezhető. Ezt meghaladóan rámutatott arra, hogy a házastársi közös vagyon megosztására vonatkozó törvényi rendelkezések diszpozitívak, attól a házastársak egyező akaratnyilatkozattal eltérhetnek (Ptk. 4:84. §). A felek perbeli egyezségének tartalma semmilyen jogszabályba nem ütközik.

[18] Alappal érvelt az I. rendű alperes a megtámadás törvényi határidejének elmulasztásával. A peradatokból megállapíthatóan a felperes a törvény által előírt határidőt túllépve nyújtotta be a szerződés érvénytelensége iránti keresetét.

[19] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság részítéletével az elsőfokú bíróság részítéletét helybenhagyta.

[20] A felperes fellebbezésében hivatkozott, a per érdemi elbírálására kiható súlyos és lényeges eljárásjogi jogszabálysértés nem állapítható meg, ezért az elsőfokú részítélet hatályon kívül helyezése iránti fellebbezés indokolatlan.

[21] Az érvénytelenségi perekben felmerülő egyes eljárásjogi kérdésekről szóló 2/2010. (VI.28.) PK vélemény 5.b. pontja szerint a szerződés megtámadása esetén a kereseti kérelemhez kötöttség még a jogcímet illetően is érvényesül, a bíróság ugyanis hivatalból nem vizsgálhat a fél által nem hivatkozott megtámadási okot. A felperes a szerződés érvénytelensége iránti (pontosított) kereseti kérelmét csak 2017. június 20-ai tárgyaláson és bírói felhívásra terjesztette elő, helytállóan állapította meg tehát az elsőfokú bíróság, hogy a felperes a szerződés megkötéséhez képest előírt egy éves megtámadási határidőből kicsúszott.

[22] Tévesen hivatkozik a felperes a jóerkölcsbe ütközés és a feltűnő értékaránytalanság együttes vizsgálatára. A szolgáltatás és ellenszolgáltatás közötti feltűnő értékaránytalanságon alapuló érvénytelenség esetén a fél a szerződés megtámadására jogosult. A megtámadási határidő pedig nem kerülhető meg azon az alapon, hogy az egyezség nyilvánvaló jóerkölcsbe ütközését a felperes a feltűnő értékaránytalanságra alapítja.

[23] Helyesen foglalt állást az elsőfokú bíróság a szerződés jóerkölcsbe ütközésének megalapozatlanságában. A másodfokú bíróság részletesen kitért az irányadó bírói gyakorlatra: jóerkölcsbe ütközőnek az a szerződés minősül, amelyet jogszabály nem tilt, de az azzal elérni

kívánt cél a vállalt kötelezettség jellege, az ellenszolgáltatás felajánlása, illetve a szerződés tárgya, az általánosan elfogadott erkölcsi normákat vagy szokásokat nyilvánvalóan sérti, ezért azt az általános társadalmi megítélés egyértelműen tisztességtelennek, elfogadhatatlannak minősít (EBH 2005.1234., BH 2006.260.). Következtes az ítélkezési gyakorlat abban is, hogy a szerződés nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütköző voltának megítélésénél nem a szerződő fél egyéni érdeksérelmét kell vizsgálni, hanem azt, hogy maga a jogügylet társadalmilag elítélendő-e (BDT 2007.1585.). A jóerkölcsbe ütközés kiegészítő jogcím, ami azt jelenti, hogy önmagában olyan körülmények alapján nem állapítható meg, amely a törvényben nevesített érvénytelenségi ok alapjául szolgálna (EBH 2010.P.17.).

[24] A házastársak egymás közötti vagyoni viszonyaira vonatkozóan az ítélkezési gyakorlat a szerződéskötési szabadság elvének érvényesülése érdekében a jóerkölcsbe ütközés megállapíthatóságát szűken értelmezi, és csak kivételesen, kirívóan egyoldalú szerződés esetén ítéli megalapozottnak (BH 1999.409., BH 2015.254.). Az általános társadalmi felfogással ugyanis nem áll szemben az, ha az egyik fél a saját vagyona rovására a másiknak ingyenes vagyoni előnyt juttat, és az sem, ha a közös vagyont a házastársak különvagyonába utalja, mert a szerződés indoka a szerződés érvényessége szempontjából közömbös (BH 2000.539.). Ebből következően a jogügyletet egészében kell értékelni és értelmezni, a szerződéskötéskor fennálló körülményeket kell vizsgálni, és a szerződő felek szándékát és szerződéssel megvalósítani kívánt célt (BH 2016.280.).

[25] A peradatok alapján megállapítható, hogy a felperes a közös vagyont a házassági életközösség megromlása következményeként elmergesedett viszony lezárása érdekében akarta a bontóperben megosztani. Az egyezség megkötésekor tisztában volt az ingatlant terhelő jelzálogjoggal, a még fennálló hiteltartozás összegével, az ingatlan megszerzésére fordított anyagi forrással, és nem volt a felek között vita az ingatlanok forgalmi értékben sem. A felperes tehát a fentiek tudatában döntött a perbeli szerződés megkötéséről.

[26] A megállapodás kirívó egyoldalúsága nem bizonyított. A felperes a két ingatlanon fennálló egyenlő arányú I. rendű alperesi tulajdoni hányadokat a felek által elismert 1/2 tulajdoni hányadra jutó 16.000.000 forint helyett csak 10.000.000 forint megváltás ár megfizetésére lett volna köteles. A szerződési szabadságból fakadóan a felek eltérhetnek a családjogi jogszabályoktól, így az adott esetben a (bejegyzett) tulajdoni hányadoktól eltérő megváltási árat határozhattak meg, illetve a hitelt egyéb szempontok figyelembevételével számolhatták el. Az pedig, hogy a felperes utóbb meggondolta magát, az egyezséget nem teszi jóerkölcsbe ütközővé.

[27] Alaptalanul hivatkozott a felperes a méltányosság megsértésére is. A házastársi vagyontársaságot megszüntető szerződések jellemzője, hogy azok megkötésére általában a házasság végleges megromlásának időszakában, sokszor olyan körülmények között kerül sor, amikor a felek között feszült, kiélezett a viszony. Ez a helyzet a házassági konfliktus mielőbbi megoldása érdekében a feleket a vagyon felszámolása során különböző megfontolásokra kényszerítheti, amelyek között a teljes egyenértékűség kívánalma csak az egyéb szempontok mellett szerepel. A közös vagyon megosztására irányuló jogszabályi rendelkezések nem írnak elő a bíróság számára olyan kötelezettséget, hogy a szerződés érvénytelenségének megállapításával biztosítsa az arányosságot és a méltányosságot, mivel az eset egyedi szempontjait a felek a szerződési akaratuk kialakításánál már figyelembe vették.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[28] A jogerős részítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Kérte, hogy a Kúria a jogerős részítéletet helyezze hatályon kívül és (az elsőfokú bíróság részítéletének megváltoztatásával) a kereseti kérelmében foglaltaknak helyt adva állapítsa meg: a Váci Járásbíróságon 2016. április 25. napján a bírósági jegyzőkönyvben foglalt és a bíróság 20.P.145/2016/3. számú végzésével jóváhagyott perbeli egyezség (szerződés) elsődlegesen jóerkölcsbe ütközés, másodlagosan jogszabályba ütközés jogcímén érvénytelen. Harmadlagosan a jogerős részítéletet az elsőfokú bíróság részítéletére is kiterjedően helyezze hatályon kívül és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat meghozatalára utasítsa. A jogerős részítélet jogszabálysértő voltát az 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) 148. § (3) bekezdése, a Ptk. 6:96. §-a, valamint 6:95. §-a megsértésére alapította.

[29] A másodfokú bíróság általánosságban kifejtett, az ítélezési gyakorlatra való hivatkozása nem helyettesíti a konkrét egyezség jóerkölcsbe ütközésének alapos vizsgálatát: az összes releváns körülmény feltárását és a bizonyítékok gondos mérlegelését.

[30] A felperes következetes álláspontja szerint az egyezségben vállalt kötelezettsége az általánosan elfogadott erkölcsi normákat sérti, a társadalmi megítélés szempontjából tisztességtelen. Abban a speciális helyzetben, amikor a felek az egyezséget (perbeli szerződést) egy másik jogviszony mielőbbi lezárása érdekében kötik meg, az egyezség létrejöttének nem a szabad akaratnyilatkozat az alapja, ez a tény pedig már önmagában sérti a jogerős részítélet által hivatkozott szerződéses szabadság elvét. Még általánosságban sem fogadható el ugyanis az, hogy egy vagyontársaság megszűntetésénél az egyik házastárs többet kap a jutójánál. A jóerkölcs mindenkor zsinórmértéke az igazságosság. A javak felosztásánál igazságos az, ami egyenlő arányban történik, az ettől eltérő aránytól függ, hogy egy szerződés jóerkölcsbe ütközik-e vagy sem. Az, hogy a konkrét szerződés jóerkölcsbe ütközés jogcímén semmisnek minősül-e, mindig az arány egyediesítésével dönthető el.

[31] A jelen esetben egyértelműen megállapítható, hogy – nem számolva a teljes passzív vagyont – az I. rendű alperes jutója negatív, ennek ellenére a felperest terheli fizetési kötelezettség. A másodfokú bíróság azonban a peradatokat ebből a szempontból nem vizsgálta, az egyediesítés hiányát nem értékelte. Az ingatlanok forgalmi értékét tisztázni kellett volna, az ingatlan-nyilvántartásába bejegyzett jogosultakat a közös tulajdon megszűntetésével kapcsolatos nyilatkozattételre felhívni és az egyezségben a tulajdonosok egymás közötti jogviszonyában a hátralékos hiteltartozást, a törlesztés módját rendezni.

[32] A fenti peradatok hiánya miatt az eljáró bíróságok nem kerültek abban a helyzetben, hogy megalapozottan megállapítsák: az egyezség megfelelt a jogszabálynak és a felek törvényes érdekének.

[33] A 2016. április 25. napján létrejött egyezség a Pp. 148. § (3) bekezdésébe ütközik. A bíróságnak ugyanis meg kell tagadnia az egyezség jóváhagyását, ha az nem felel meg a

jogszabályoknak. A jogszabályoknak megfelelés érdekében a bíróságnak gondoskodnia kellett volna az ingatlanokra vonatkozó hiteles adatok beszerzéséről. A közös tulajdon megszüntetésére irányuló egyezségkötés esetén a tulajdonostársak egymás közötti viszonyában irányadó módon rendeznie kellett volna a hátralékos hiteltartozást. Mindezt azonban a Váci Járásbíróság az egyezség jóváhagyásakor nem tisztázta, ebből következően a peres szerződés jogszabálysértő, tehát a Ptk. 6:95. §-a alapján érvénytelen (semmis).

[34] Az I. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelmében elsődlegesen a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasítását indítványozta.

[35] A felülvizsgálati kérelem nem felel meg a Pp. 272. § (2) bekezdésében megfogalmazott tartalmi követelményeknek: nem állapítható meg, hogy a felperes konkrétan a felek között 2016. február 15. napján létrejött megállapodást, a Váci Járásbíróság jegyzőkönyvébe foglalt egyezséget (szerződést), vagy az egyezséget jóváhagyó jogerős végzést támadja, melyiket és konkrétan milyen címen. A felülvizsgálati kérelem tehát nem tartalmaz a Kúria döntésére irányuló határozott kérelmet. A felülvizsgálati kérelem nem tartalmazza a jogszabálysértés és megsértett jogszabályhely pontos megjelölését sem. Az egyezséget jóváhagyó végzés hatályon kívül helyezésére vonatkozó kérelem esetén pedig a Pp. 271. § (1) bekezdés h) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak.

[36] Ezt meghaladóan a jogerős részítélet hatályában fenntartását indítványozta. Az eljáró bíróságok a perbeli szerződés érvénytelensége körében kiterjedt bizonyítási eljárást folytattak le, és döntésüket részletesen megindokolták.

[37] A II. és III. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

[38] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

[39] A Kúria a jogerős részítéletet a régi Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között bírálta felül.

[40] A Kúria elsődlegesen az I. rendű alperesnek a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításával kapcsolatos indítványát bírálta el. A felperes felülvizsgálati kérelmében hivatkozott a bontóperi egyezség jogszabálysértő voltára: a bíróságnak az egyezség jóváhagyását meg kellett volna tagadnia. Helytállóan mutatott rá az I. rendű alperes arra, hogy az egyezséget jóváhagyó végzés elleni felülvizsgálat kizárt [Pp. 271. § (1) bekezdés h) pont]. A Kúria ezért a bontóperi egyezséget jóváhagyó végzést nem vizsgálta.

[41] A felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításáról szóló 1/2016. (II.15.) PK vélemény 3. pontja szerint a felülvizsgálati kérelem központi eleme a megsértett jogszabályhely megjelölése és a jogszabálysértés körülírása. Az előbbivel szemben az a követelmény, hogy a

fél pontosan jelölje meg a jogforrást és azon belül a konkrét jogszabályhelyet, amelynek a megsértésére hivatkozik. A jogszabálysértés tartalmi körülírása keretében pedig szöveges formában is meg kell fogalmaznia a jogerős ítélet általa sérelmezett és a rendkívüli perorvoslatot megalapozó fogyatékoságát, amellyel kapcsolatban ki kell fejtenie a jogi álláspontját. A felülvizsgálati kérelem tartalmi kellékeinek további lényeges jellegzetessége a közöttük kimutatható szoros logikai és perjogi kapcsolat fennállása. A törvény előírásából ugyanis okszerűen következik, hogy a tartalmi elemek között szoros összefüggésnek kell fennállnia: a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölésének, valamint a fél ezzel kapcsolatos érvelésének egy és ugyanazon jogszabálysértéshez kell kapcsolódniuk.

[42] A felperes a szerződés érvénytelensége megalapozásául eljárásjogi jogszabályhelyet, a Pp. 148. § (3) bekezdését jelölte meg. A megjelölt eljárásjogi jogszabályhely és a Ptk. 6:95. §-a szerinti érvénytelenségi ok között perjogi és logikai kapcsolat nem áll fenn.

[43] A házassági vagyoni jogi szabályok a szerződés kötelező tartalmi elemeire előírást nem tartalmaznak, azt a felek a szerződési szabadságukkal élve maguk határozzák meg [Ptk. 6:59. § (2) bekezdés]. A felek kölcsönös kompromisszuma eredményeként létrejött egyezség tartalmában való bírósági közreműködés a szerződéses szabadság elvébe ütközne. A bíróság a Pp. 1995. évi LX. törvénnyel történő módosítását követően – összhangban a felek rendelkezési jogának szabad érvényesülésével – az egyezség jóváhagyását csak akkor tagadhatja meg, ha az anyagi jogszabályt sért. A fentiek alapján a szerződés tartalma és a szerződést végzéssel jóváhagyó bírósági aktus között a jogszabályba ütközés szempontjából nincs oksági összefüggés, ezért a Kúria a Ptk. 6:95. §-ban foglalt semmisségi okot érdemben nem vizsgálta.

[44] Ezt meghaladóan viszont az I. rendű alperes indítványa nem alapos. A felperes megjelölt további megsértett jogszabályhelyet (Ptk. 6:96. §), erre vonatkozó jogi érveit kifejtette, a megsértett jogszabályhely és a jogi indokolás közötti ok-okozati összefüggés is megállapítható.

[45] Az érdemben elbírálható felülvizsgálati kérelem megalapozatlan. A Kúria a jogerős részítélet jogkövetkeztetését elfogadta, az indokolással egyetértett, azt nem ismétli meg.

[46] Az olyan okirat, amelyet bíróság, közjegyző vagy más hatóság, illetve közigazgatási szerv ügykörén belül a megszabott alakban állított ki, mint közokirat, teljesen bizonyítja a benne foglalt intézkedést vagy határozatot, továbbá az okirattal tanúsított adatok és tények valóságát úgyszintén az okiratban foglalt nyilatkozatok megtételét, valamint annak idejét és módját [Pp. 195. § (1) bekezdés]. A Váci Járásbíróság 4.P.20.145/2016/3. sorszámú jegyzőkönyve mint közokirat, teljes bizonyító erővel kizárólag azt bizonyítja, hogy a felperes az okiratban foglalt nyilatkozatot megtette, nincs kihatása viszont a megtett jognyilatkozatok (valóság)tartalmára. Ebből következően a felperest terhelte annak bizonyítási kötelezettsége, hogy a szerződés tartalma a jóerkölcsbe ütközik [Pp. 195. § (6) bekezdés, Pp. 164. § (1) bekezdés].

[47] Az eljáró bíróságok helytállóan állapították meg, hogy a felperes a rá rótt bizonyítási kötelezettségnek nem tudott eleget tenni, a bizonyíthatatlanság jogkövetkezményét tehát a terhére kell értékelni.

[48] A peradatok alapján a volt házastársak a bontóperi eljárást megelőzően egy alaki okból érvénytelennek minősülő szerződésben a közös vagyonukban álló ingatlanokkal kapcsolatban rendelkeztek, és ezt a megállapodásukat – azonos tartalommal – már a jogszabály által előírt formájú (közokirat) szerződésbe foglalták.

[49] A létrejött szerződés az ingatlanokra vonatkozóan két egymástól elkülönült jognyilatkozatot foglalt magába: 1. a felek egyező kijelentését az ingatlan-nyilvántartási bejegyzésnek a valós tulajdoni helyzettel való azonosságára; 2. az egyenlő arányú közös tulajdon megszüntetési módját, ezzel összefüggésben a megváltási ár összegét és teljesítési határidejét.

[50] A felek kötelesek a szerződéskötési tárgyalások alatt, a szerződés megkötésénél (fennállása alatt és megszűnése során) együttműködni és tájékoztatni egymást a szerződést érintő lényeges körülményekről [Ptk. 6:62. § (1) bekezdés]. Nyilvánvalóan ilyen lényeges körülmény egy vagyontárgy tulajdonjogi helyzete, a házastársak esetén az alvagyonok vegyülése folytán a különvagyonra alapított többlettulajdoni igény, amire értelemszerűen a különvagyonnal rendelkezett fél hivatkozhat. A felperes a különvagyoni igényéről az I. rendű alperest nem tájékoztatta, a tulajdonjognak a különvagyonra alapított, javára való módosítására még utalást sem tett, ezt az igényét lényeges kérdésnek a szerződés megkötésekor nem tekintette [Ptk. 6:63. § (2) bekezdés]. Utólag saját magatartására – az egyenlő arányú közös tulajdon elismerésével a különvagyoni igénye érvényesítésének elmulasztására – mint a szerződés jóerkölcsbe ütközésére alappal nem hivatkozhat.

[51] A korábban kifejtettek alapján [44. pont] a szerződéses szabadság elvéből következően nincs jogi akadálya annak, hogy a felek a szerződésben közös vagyonuk egy részéről, akár vagyonelemekre is lebontva, külön-külön állapodjanak meg. A szerződés a felek akarátának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre, amelyhez a feleknek a lényeges vagy bármelyikük által lényegesnek minősített kérdésekben való megállapodása szükséges [Ptk. 6:63. § (1) és (2) bekezdés bekezdés]. A Kúria többször kifejtette, nincs jogi jelentősége annak, hogy a szerződés tartalmának kialakításában mindkét fél részt vett-e, úgyszintén annak sem, hogy a szerződés a közös aktív és passzív vagyon körét, illetve annak értékét a valóságnak megfelelően vagy attól eltérően rögzíti-e, a megosztás módját pedig kimerítően vagy csupán hiányosan tartalmazza (Pfv.II.20.069/2017/5.).

[52] A Ptk. alapelve a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megfelelő [Ptk. 1:3. § (1) bekezdés] és az adott helyzetben általában elvárható [Ptk. 1:4. § (1) bekezdés] eljárás. A peradatok alapján a felperes a perbeli szerződés (egyezség) megkötésekor tisztában volt azzal, hogy a két ingatlan tulajdonjogi helyzetét rendezik, és az egyik ingatlant terhelő jelzáloghitel törlesztése még fennáll.

[53] Az eljáró bíróságok helytállóan hivatkoztak a következetes ítélkezési gyakorlatra a szerződés jóerkölcsbe ütközésénél (BH 2000.260., EBH 2005.1234., BDT 2007., 1585., BH 2016.280., BH 1999.409., BH 2015.254.). Helytállóan mutatott rá arra is a másodfokú bíróság, hogy a szerződés jóerkölcsbe ütközésének megállapítása során nem a szerződő fél érdeksérelmét, hanem a jogügylet társadalmi elítélendőségét kell vizsgálni. A szerződéskötés indoka ugyanis a szerződés érvényessége szempontjából közömbös (BH 2000.539.).

[54] A perbeli esetben a szerződés a felperes és az I. rendű alperes kölcsönös kompromisszuma eredményeként jött létre: az I. rendű alperest illető megváltási árat a felek által közösen meghatározott aktuális forgalmi értékből az I. rendű alperes 1/2 tulajdoni hányadaira jutó összegnél alacsonyabb összegben határozták meg. A felperes terhére a súlyosan egyoldalú érdeksérelem ténye nem állapítható meg.

[55] Alapítván hivatkozik a felperes a méltányosság elvének megsértésére. A méltányosság a törvényi rendelkezések és az általános jogelvek egyediesítése, az általános szabályoktól való bírósági eltérés lehetősége. A Kúria több korábbi eseti döntésében kifejtette, miszerint gyakran előfordul, hogy az a fél hivatkozik méltányosságra, aki a szerződéstől szabadulni akar, vagy legalábbis azt egyoldalúan, a maga érdekeinek megfelelően módosítani akarja. A szerződés megtámadásának eredménytelensége esetén ezzel a jogintézménnyel kívánja reparálni az utólag megbánt szerződéses nyilatkozatát, a méltányossági szabály viszont nem a szerződéses kötelezettség alóli mentesülésre alkalmazandó (BH 2001.278.). Helyesen mutatott rá a jogerős részítélet arra, hogy a szerződéses rendezés esetén a méltányossági klauzula a szerződés értelmezésére vagy a hiányosságok pótlásával a jogvita rendezési módjára nem szolgál, alkalmazásának pedig határt szab a felek szerződési akarata és a szerződés célja (EBH 2001.503.).

[56] Végül a Kúria rámutat arra, hogy a szerződés jóerkölcsbe ütközésén alapuló semmisség megállapítása a bíróság mérlegelésének eredménye [Pp. 206. § (1) bekezdés]. A bíróság a felek akaratnyilatkozata, valamint a szerződéskötéshez vezető körülmények vizsgálatával és a szerződés tartalmának értelmezésével vonja le azt a következtetést, hogy a szerződés tartalma a társadalom általános értékítéletébe ütközik-e. A felperes eljárásjogi jogszabálysértést nem jelölt meg, a bíróság mérlegelését nem sérelmezte, annak vizsgálata tehát, hogy a másodfokú bíróság – visszautalva az elsőfokú bíróság döntésére – a peradatokat az eljárásjogi előírásnak megfelelően külön-külön és összességében helytállóan mérlegelte-e, a felülvizsgálati eljárásban nem volt vizsgálandó.

[57] A fentiek alapján a jogerős részítélet anyagi jogi jogszabályt nem sértett, ebből következően a Kúria a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

[58] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[59] A felperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre. A Kúria a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése szerint kötelezte a felperest az I. rendű alperes felmerült költségének a megfizetésére, amelyet a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (1) bekezdés a) pontja, (5), (6) bekezdése alapján mérlegeléssel, a kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányban állóan határozta meg.

[60] A felperes pervesztességére figyelemmel köteles az 1990. évi XCIII. törvény 50. § (1) bekezdése szerinti le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték megfizetésére.

Budapest, 2021. május 4.

dr. Hajdu Edit s.k. a tanács elnöke, dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Nyírőné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró